

DOI 10.31558/2617-0248.2022.7.10

УДК 327:339.5:355.01(477)

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО З УКРАЇНОЮ В УМОВАХ ВІЙНИ

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5769-7345>**Окуньовська Ю. В., к. політ. н., старший викладач Донецького національного університету імені Василя Стуса**

У статті досліджено, як у межах прикордонних регіонів відбувається системна підтримка з нарощування співпраці в економічній, освітній, культурній, екологічній та інших сферах. Зазначено, що відбувається перенесення європейського досвіду на прикордонні українські регіони. Під час повномасштабного вторгнення Росії в Україну політика транскордоння змінила акценти та зорієтувала регіональні проекти у гуманітарну та військову сфери. Під час дослідження було проаналізовано ряд європейських держав: Румунію, Польщу, Словаччину, Угорщину, Румунію та Молдову, що межують з Україною та надають різного роду допомогу. Партнерство та геостратегічне значення держав прикордоння та України сприяє формуванню у регіоні Центральної Європи тандему регіональних лідерів, здатних протистояти викликам і загрозам міжнародному порядку, що змінюється. Польща та Румунія активно підтримують реалізацію союзу «Тримор'я» та вважають, що для України це буде потужним кроком до зміцнення свого європейського потенціалу. Також, зазначається, що Польща активно підтримує Україну у сферах енергетики, військово-оборонного комплексу, транскордонного та митного співробітництва, екологічної політики, відбудови України, а також співробітництва у питанні національної пам'яті

Транскордонне співробітництво досліджувалося через призму питання українських біженців.

Проаналізовано кількісні показники виїзду громадян України за кордон станом на 7 березня 2022 р. та 3 серпня 2022 р. Визначено кількість українських громадян, які отримали статус біженця та попросили притулку. Наведені дані щодо перетину кордону держав-партнерів. У статті наведені актуальні дані щодо ситуації у прикордонних територіях та зазначено кількість осіб, що повернулися в Україну.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, держава-партнер, війна, біженці, союз «Тримор'я», Європейський Союз.

Okunovska Yu. V. Cross-border cooperation with Ukraine in conditions of the war

The article studies the systemic support provided to the border regions in expanding cooperation in the economic, educational, cultural, environmental and other fields. It is noted that European experience is being transferred to the border regions of Ukraine. During the full-scale intervention of Russia into Ukraine, the cross-border policy has changed the emphasis and focused regional projects on humanitarian support and military issues. A number of European countries was analysed in the course of the study, namely, Romania, Poland, Slovakia, Hungary and Moldova, which border Ukraine and provide various support to it. The partnership as well as the geo-strategic significance of Ukraine and the bordering countries facilitate the formation of a tandem of regional leaders in Central Europe that are able to confront the challenges and threats of the changing international order. Poland and Romania actively support the implementation of the Intermarium alliance, which will be a powerful step for Ukraine in strengthening its European potential. Also, it is noted that Poland is actively supporting Ukraine in the energy sector, military-and-defence, cross-border and customs cooperation, environmental policy, rebuilding of Ukraine as well as in the issues of national memory.

Cross-border cooperation was studied through the prism of Ukrainian refugees. The article analyses the number of Ukrainian citizens abroad as of March 7, 2022 and August 3, 2022. It determines the number of Ukrainian citizens that have received the status of a refugee and have asked for shelter. The data on crossing the border of partner countries has been processed. The article provides up-to-date information on the situation in the border regions and indicates the number of people that have returned to Ukraine.

Keywords: cross-border cooperation, a partner country, war, refugees, the Intermarium alliance, the European Union.

Постановка проблеми. В умовах повномасштабної війни Росії проти України посилилось транскордонне співробітництво на західному кордоні України. Переважно всю співпрацю було переорієнтовано на гуманітарну та військову підтримку для України. Від початку повномасштабної війни риторика наших західних сусідів демонструє значну підтримку. Було проаналізовано ряд європейських

держав, що межують з Україною та надавали різного роду допомогу, а саме: Румунію, Польщу, Словаччину, Угорщину, Румунію та Молдову.

У свою чергу, ще 4 березня 2022 року за рішенням Європейської комісії було призупинено транскордонне співробітництво і транснаціональне співробітництво з Росією і Білоруссю. За словами представниці Єврокомісії з питань згуртування і реформ Елізи Феррейри, було порушено ряд міжнародних договорів та Статут ООН, тому потрібно було призупинити будь-яку співпрацю з Росією та Білоруссю [3]. Варто заважити, що Європейська комісія мала ряд програм, що фінансувалися ЄС у Росії на суму 178 мільйонів євро, з Білоруссю – 257 мільйонів євро. Таким чином Європейська комісія у повній мірі взяла курс на підтримку української незалежності та суверенітету, продемонструвавши політику солідарності та згуртованості.

Метою статті є аналіз транскордонного співробітництва в умовах війни для України. Для вирішення мети сформовано **наступні завдання**: проаналізувати держави, що мають транскордонну співпрацю з Україною, визначити сфери співпраці, дослідити питання прийняття біженців.

З перших днів війни уряд Румунії відправив до України боєприпаси та військову техніку (бронежилети, каски), а також висловив готовність прийняти наших поранених у військові госпіталі. Свою підтримку Україні виразив і уряд Словаччини. Словаччина виявила готовність передати Україні артилерійські боєприпаси та паливо.

Незважаючи на неоднозначний дискурс стовно війни, угорського прем'єра міністра В. Орбана, наші партнери з Угорщини надали Україні медичне обладнання, продукти харчування, засоби гігієни тощо на загальну суму 2 млрд форинтів (приблизно 170 мільйонів гривень).

Масштабну допомогу наша держава отримала від Республіки Польща. Від початку повномасштабного вторгнення, саме, станом на 7 березня 2022 р. поляки уже передали нашим військовим: шоломи, гранатомети, міномети, патрони, БПЛА-комплекти. Також, Польща виступала одним із основних лобістів щодо питання «закриття неба» над Україною та передачі винищувачів МіГ-29. Ще одним дружнім кроком по відношенню до України стала резолюція в якій польський Сенат закликав європейських лідерів пришвидшити вступ України до Європейського Союзу.

На жаль в умовах війни гостро стоїть питання прийняття біженців. За даними Агентства ООН, з початку російського вторгнення 24 лютого до 2 серпня 2022 року 10 350 489 громадян України перетнули кордон [7]. Станом на 7 березня 2022 року ООН надавала наступні цифри щодо розподілення на громадян України, які покинули Україну: Польща прийняла 1 027 603 біженців, Угорщина – 180 163, Молдова – 82 762, Словаччина – 128 169, Румунія – 78 977 (див. табл. 1).

Впродовж 5 місяців війни, цивільне населення України і на далі піддається важким обстрілам і насильству. Загалом майже 33 % українців були змушені покинути свій дім. Станом на 6 липня 2022 р. в Європі зафіксовано понад 5,6 мільйона українських біженців, включаючи Польщу (1 207 650), а також Німеччину (867 000), Чехію (388 097), Туреччину (145 000) та Італію (141 562) . Близько 90% з них – жінки та діти, які також більш вразливі до ризиків насильства та жорстокого поводження, включаючи торгівлю людьми, контрабанду та незаконне усиновлення. [2]. Варто зауважити, що дані постійно змінюються. Проте, офіційно через пункти пропуску до України уже повернулися понад 4 мільйони наших громадян.

Таблиця 1

Кількість українських біженців, що перетнули кордони держав транскордонного співробітництва

<i>Держави</i>	<i>Станом на 7 березня 2022 р.</i>	<i>Станом на 3 серпня 2022 р.</i>
Польща	1 027 603	5 105 850
Угорщина	180 163	1 089 277
Румунія	78 977	964 874
Словаччина	128 169	648 512
Молдова	82 762	557 166

Кількість біженці з України, зареєстровані для тимчасового захисту або аналогічних національних схем захисту в Європі станом на 3 серпня 2022 року сягнула 3 782 154. Варто зауважити, що окремих біженців фіксують по всій Європі, тому їх кількість не є сталою. За даними Агентства ООН станом на 3 серпня 2022 року вони становлять – 6,307,137 [7].

Найбільша кількість наших біженців знаходиться у Польщі, оскільки польський уряд максимально спростив перетин кордону та документальне оформлення вантажів. Так, жінок і дітей приймають з протермінованими паспортами, внутрішніми паспортами та свідоцтвами про народження. У свою чергу перевізники мають гуманітарні коридори, коли їдуть зі всієї Європи і вантажними автомобілями. Везуть продукти харчування, медикаменти, питну воду, амуніцію.

Польща створює для українців центри біженців, надає харчування та медичну допомогу пораненим українцям. Було сформовано спеціальний потяг для транспортування важко поранених. На залізничних станціях поляки залишають дитячі візочки для українок з дітьми. Грошовою допомогою для біженців займаються волонтерські центри в Угорщині та Румунії. Також, надається можливість відвідування дітьми місцевих шкіл.

Держави транскордонного співробітництва лояльно приймають наших громадян. Так, 24 березня 2022 р. євродепутати ухвалили пропозицію Комісії про «Згуртованість дій для біженців у Європі» (CARE) щодо перенаправлення доступних коштів у країні ЄС, які надають захист і притулок людям, що тікають від російської агресії. Це може включати додаткові 10 млрд євро з фонду REACT-EU, який був створений служити мостом між надзвичайними заходами у боротьбі з Covid і фондами згуртування. Подальша допомога, як-от медичні товари, намети й генератори енергії, була надана сусіднім з Україною країнам через Механізм цивільного захисту ЄС, а медичні запаси – через RescEU. Під час пленарного засідання 23-24 березня євродепутати погодились надати Молдові фінансову допомогу для прийому біженців, а також надати макрофінансову допомогу для задоволення частини її потреб у зовнішньому фінансуванні [11].

Окрім допомоги для українських біженців Єврокомісія оголосила про забезпечити фінансування проектів транскордонного співробітництва з країнами Східного партнерства, які були призупинені внаслідок повномасштабної збройної агресії Росії проти України. Впершу чергу мова йшла про налагодження фінансування транскордонних проектів для населення Молдови та України. Основна мета проектів буде спрямована на розвиток інфраструктури шкіл, лікарень та соціальних установ. На сайті Єврокомісії зазначається, що подібні 13 проектів, які ЄС мав з Білоруссю та Росією, в нинішніх умовах можуть бути реалізовані лише з європейського боку кордону [4].

Окремої уваги потребує транскордонне співробітництво з Польщею. Оскільки основні вектори співпраці мали акцент і на Білорусь. Тому, наприклад, програма транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна, яка діяла на території Рівненської області до повномасштабної війни, буде продовжена, але вже в рамках співпраці між Польщею та Україною Interreg NEXT Польща-Україна 2021-2027 [8]. Польща продовжує роботу громадських організацій на території України, допомагаючи створювати модульні містечка та займаючись питаннями гуманітарної сфери. У свою чергу Уряди України і Польщі після консультацій у Києві у червні 2022 р. підписали вісім угод про співпрацю у сферах: енергетики, військово-оборонного комплексу, транскордонного та митного співробітництва, екологічної політики, відбудови України, а також співробітництва у питанні національної пам'яті. Для вирішення ключових питань українсько-польського міжрегіонального співробітництва на міжурядовому рівні уже було створено інституційний механізм – Українсько-польську Міжурядову Координаційну Раду з питань міжрегіонального співробітництва (далі МКРМС). МКРМС приймає рішення з ключових питань міжрегіонального співробітництва, визначає загальні напрямки і головні принципи його розвитку, надає компетентним органам України та Польщі відповідні пропозиції, розробляє спільні програми діяльності, спрямовані на розвиток міжрегіональної співпраці та в цілому координує міжрегіональне співробітництво на рівні областей України та воєводств Республіки Польща [6, с.36]. В умовах війни діяльність даної організації зорієнтована на допомогу біженцям.

Партнерство та геостратегічне значення Польщі та України сприяє формуванню у регіоні Центральної Європи тандему регіональних лідерів, здатних протистояти викликам і загрозам міжнародному порядку, що змінюється. У відносинах між Польщею та Україною треба визначити чітку спільну мету та стратегічний інтерес, який стане відправною точкою для прийняття політичних рішень. Стратегічне партнерство повинно мати спільну мету та стратегічний інтерес. Новий етап відносин між державами вимагає схвалення Стратегії розвитку стратегічного партнерства між Польщею та Україною і, зокрема, Дорожньої карти як документу операційно-тактичного значення. Основою формули стратегічного партнерства між Польщею та Україною має бути симетричне партнерство та прагматизм у реалізації визначених стратегічних напрямків співпраці. Варто зауважити, що під час війни, саме Польщею, активно піднімається питання створення союзу «Тримор'я». Дана ініціатива ще з 2016 р. не може знайти консенсусу між 12 країн учасницями. Це переважно держави Центральної та Східної Європи, об'єднані трьома морями — Балтійським, Чорним та Адріатичним. Основна мета союзу це реалізація масштабних інфраструктурних та логістичних проектів.

Зазначимо, що в Угорщині транскордонне співробітництво відбувається на різних рівнях: між регіонами (NUTS2), між обласними органами самоврядування та їхніми інститутами (NUTS3), між меншими місцевими самоврядними одиницями (NUTS4), а також у рамках Карпатського євро регіону та INTERREGIO (так зване інституційне співробітництво) та громадськими організаціями [1]. Для ефективного розвитку транскордонного співробітництва в Угорщині запроваджено інститут Уповноваженого прем'єр-міністра, головним завданням якого є сприяння формуванню відповідної правової бази, координації дій з центральними органами державної влади і практична діяльність у прикордонному регіоні. Угорщина має особливе ставлення до Закарпатського регіону, тому за час повномасштабного вторгнення Росії до України максимально сприяє закарпатським угорцям. Проте, по відношенню до ситуації в Україні її заяви занадто радикальні. Так, міністр зовнішньої економіки та закордонних справ Угорщини Левенте Мадяр, заявив, що Угорщина готова пропускати через свою територію будь-яку допомогу, яку надають Україні інші держави, включаючи військову допомогу, проте, Угорщина відмовляється постачати свою зброю [9].

Розвиток міжрегіонального співробітництва між Україною та Румунією відбувається за трьома основними напрямками: транскордонне співробітництво у рамках програм Європейського Інструменту Сусідства; співробітництво на рівні неурядових організацій та місцевих державних органів України та Румунії; регіональне торговельно-економічне співробітництво.

У транскордонному аспекті спостерігалась позитивна динаміка, зокрема, відбулась реалізація важливих для України інфраструктурні проєктів в рамках таких програм транскордонного співробітництва, як: «Спільна операційна програма ЄС «Басейн Чорного моря» 2014-2020 рр.» та «Спільна операційна програма ЄС «Румунія-Україна» 2014-2020 рр.». Звичайно, під час війни пріоритети транскордонної політики змінилися у сторону допомоги біженцям з України, через надання житла, медичних послуг, забезпечення права на працю та надання можливості навчатися в румунських школах. Крім того, румунська сторона надає сприяння українському експорту. Голова Палати депутатів Парламенту Румунії Марчел Чолаку вважає, що солідарність румунського народу повинна бути зміцнена й на рівні меншин в Україні та Румунії. Зі свого боку, Прем'єр-міністр Румунії Ніколае-Іонел Чуке зазначив, що на всіх рівнях, починаючи від Президента Румунії, Парламенту, Уряду, навіть прості громадяни, – усі солідарні з українцями, які переживають важкі часи через окупацію. Він засудив вбивства й зазначив, що винні мають бути притягнені до відповідальності. За його словами, «росія робить усе можливе, щоби перемалювати карти Європи та світу, і не бере до уваги міжнародні правила» [6].

Українсько-словацьке транскордонне співробітництво розпочалося з приєднання Словаччини до ЄС. На даний час ведеться транскордонна співпраця Трнавського краю у форматі програми Interreg: European Territorial Cooperation (Cooperation between regions and countries, 2021). Основною ціллю програми є інвестування та надання дотацій прикордонних регіонів. Словаччина докладає чимало зусиль для розвитку транскордонної співпраці зі своїми сусідами, в тому числі з Україною, оскільки вважає, що є важливим елементом для здійснення децентралізації влади та надає можливість розвитку периферійних регіонів. Митний режим на словацько-українському кордоні є одним із найсуворіших, що можна пояснити міграційними проблемами, відсутністю спільного планування, відмінностями в адміністративних системах та поганою інфраструктурою. Загалом, на транскордонне співробітництво між Словаччиною та Україною більше впливає зовнішній вплив, ніж місцеві ініціативи.

Під час війни в Україні Словаччина зайняла правильний бік історії, каже прем'єр-міністр Едуард Гегер. Він зазначив, що Словаччина цього разу не вагалася у своїй історії. Це показало всьому світу, що ми цінуємо життя, і готові сердечно та тепло приймати біженців, які тікають від війни [10].

Таким чином, під час аналізу держав, що мають з Україною транскордонне співробітництво було визначено: сфери діяльності у межах України та окремо у транскордонних регіонах, наявні проєкти Європейського Союзу, що діють чи призупинили діяльність у межах транскордонних відносин. Визначено кількість українських біженців, що знайшли допомогу у державах-партнерах. Проаналізовано першочергові транші гуманітарної та фінансової допомоги. Звичайно, відкритим залишається питання тих проєктів та угод, що входять у програми Східного партнерства, оскільки в умовах війни співпраця з Білоруссю та Росією вважаються повністю зупиненими.

Бібліографічний список:

1. Артёмов І., Віціан Т. Стан українсько-угорського транскордонного співробітництва в контексті євроінтеграційного курсу держави// ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса. URL: НАНУ України https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/artiomov_stan.pdf
2. Відповідь ЄС на міграційну кризу в Європі// Ми з України. URL: [https://ukraine.europarl.europa.eu/uk/-the-eu-response-to-the-ukraine-refugee-/products-details/20220329CAN65346?xtor=SEC-169-GOO-\[Ukraine\]-\[Responsive\]-S-\[біженці%20з%20україни](https://ukraine.europarl.europa.eu/uk/-the-eu-response-to-the-ukraine-refugee-/products-details/20220329CAN65346?xtor=SEC-169-GOO-[Ukraine]-[Responsive]-S-[біженці%20з%20україни)
3. Єврокомісія анонсувала зупинку транскордонного співробітництва з Росією і Білоруссю// РБК. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/evrokomissiya-anonsirovala-ostanovku>
4. Єврокомісія профінансує транскордонні проєкти з Україною, перервані війною// УКРІНФОРМ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3535027-evrokomisia-profinansue-transkordonna-proekti-z-ukrainou-perervani-vijnou.html>
5. Окуньовська Ю. В. Діяльність громадських організацій України та Польщі у контексті транскордонного співробітництва// *Evropský politický a právni diskurz*. Vol.8, No.2. P. 32-39.
6. Румуни, які підтримують Україну й боротьбу Українського народу за демократичні цінності, – це друзі українців назавжди// Голос України. Газета Верховної ради України. URL: <http://www.golos.com.ua/article/359190>
7. Ситуація з біженцями в Україні. // Портал оперативних даних. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
8. Стан та перспективи стратегічного партнерства Польщі та України Погляд з Польщі та України. Аналітична доповідь. URL: https://ies.lublin.pl/wp-content/uploads/2022/01/stan-i-perspektywy-partnerstwa_ua_web-1.pdf

9. Угорщина не заперечує проти транзиту зброї до України через свою територію // Львівська міська рада. URL : <https://city-adm.lviv.ua/news/actual/292324-uhorshchyna-ne-zaperechuie-proty-tranzytu-zbroi-do-ukrainy-cherez-svoiu-terytoriiu-zastupnyk-mzs-uhorshchyn>
10. Pri vojne na Ukrajinie sa Slovensko postavilo na správnu stranu dejín, tvrdí premiér Heger// actuality.sk. URL: https://www.aktuality.sk/clanok/2j1HXR7/pri-vojne-na-ukrajine-sa-slovensko-postavilo-na-spravnu-stranu-dejin-tvrdi-premier-heger/?_ga=2.122206275.95707983.1652125257-133940434.1646001423
11. War in Ukraine: MEPs unlock emergency funds for refugees. //News European Parliament. URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220321IPR25919/war-in-ukraine-meps-unlock-emergency-funds-for-refugees>

References:

1. Artomov I., Vitsian T. Stan ukraïnsko-uhorskoho transkordonnoho spivrobitnytstva v konteksti yevrointehratsiïnoho kursu derzhavy// IPIEND im. I. F. Kurasa. URL: [NANUkrainehttps://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/artiomov_stan](https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/artiomov_stan)
2. Vidpovid YeS na mihratsiïnu kryzu v Yevropi// My z Ukrainy. URL: <https://ukraine.europarl.europa.eu/en/the-eu-response-to-the-ukraine-refugee-products-details/20220329CAN65346>
3. Yevrokomisiïa anonsovala zupynku transkordonnoho spivrobitnytstva z Rosiïieiu i Bilorussiiu// RBK. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/evrokomissiya-anonsirovala-ostanovku>
4. Yevrokomisiïa profinansuie transkordonni proiektly z Ukrainoiu, perervani viinoiu.//UKRINFORM. URL:<https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3535027-evrokomisiya-profinansue-transkordonni-proiekti-z-ukrainou-perervani-vijnou.html>
5. Okunovska Yu. V. Diïalnist hromadskykh orhanizatsii Ukrainy ta Polshchi u konteksti transkordonnoho spivrobitnytstva// Evropský politický a právni diskurz. Vol.8, No.2. P. 32-39.
6. Rumuny, yaki pidtrymuyut Ukrainu y borotbu Ukraïnskoho narodu za demokratychni tsinnosti, – tse druzi ukraïntsv nazavzhdy// Holos Ukrainy. Hazeta Verkhovnoi rady Ukrainy. URL : <http://www.golos.com.ua/article/359190>
7. Sytuatsiïa z bizhentsiamy v Ukraini. // Portal operatyvnykh danykh. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
8. Stan ta perspektyvy stratehichnoho partnerstva Polshchi ta Ukrainy Pohliad z Polshchi ta Ukrainy. Analitychna dopovid. URL : https://ies.lublin.pl/wp-content/uploads/2022/01/stan-i-perspektywy-partnerstwa_ua_web-1.pdf
9. Uhorshchyna ne zaperechuie proty tranzytu zbroi do Ukrainy cherez svoiu terytoriiu // Lvivska miska rada. URL : <https://city-adm.lviv.ua/news/actual/292324-uhorshchyna-ne-zaperechuie-proty-tranzytu-zbroi-do-ukrainy-cherez-svoiu-terytoriiu-zastupnyk-mzs-uhorshchyn>
10. Pri vojne na Ukrajinie sa Slovensko postavilo na správnu stranu dejín, tvrdí premiér Heger// actuality.sk. URL: <https://www.aktuality.sk/clanok/2j1HXR7/pri-vojne-na-ukrajine-sa-slovensko-postavilo-na-spravnu-stranu-dejin-tvrdi-premier>
11. War in Ukraine: MEPs unlock emergency funds for refugees. //News European Parliament. URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220321IPR25919/war-in-ukraine-meps-unlock-emergency-funds-for-refugees>

DOI 10.31558/2617-0248.2022.7.11

UDC 321:323.2:327:32.019.5

PUTINISM AS THE MAIN EXISTENTIAL THREAT TO RUSSIA'S EUROPEAN PERSPECTIVE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1543-6988>

Jijeishvili K., Doctor of political science, Professor at the Georgian Technical University, Tbilisi, Georgia

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7739-7232>

Khevturiani A., Doctor of International Relations, Professor at the Georgian Technical University, Tbilisi, Georgia

In the article the authors analyze the retrospective aspects of the origin of Putinism in Russia, the essence of Putinism and the dangers arising from it. The authors compare two variables – Putinism and Stalinism. The authors assess a hypothesis that Putinism is a weak attempt to reincarnate Stalinism, which is manifested in revisionism, territorial expansionism, clan rule, absence of the rule of law, persecution of opponents, etc. The authors argued, that "Putinism" brought the dead bodies of journalists, civil activists, politicians and ordinary citizens both in Russia and beyond its borders. At the same time "Putinism" has

©Jijeishvili K., Khevturiani A., 2022